

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
-----------------	---

ROZDZIAŁ I

TEMPERAMENT I JEGO PODSTAWY FIZJOLOGICZNE	11
A. Przegląd różnych koncepcji temperamentu	11
1. Nauka o temperamentach Hipokratesa-Galenusa	12
2. Wybrane współczesne koncepcje temperamentu	19
B. Pogląd własny	33
1. Definicja temperamentu	33
2. Opis cech	36
3. Podstawy fizjologiczne temperamentu	39
Streszczenie	42

ROZDZIAŁ II

KONCEPCJA TYPU W PSYCHOLOGII OSOBOWOŚCI	44
A. Pojęcie typu	46
1. Zasadnicze cechy typu	46
2. Krytyka pojęcia typu i próba obrony	49
B. „Typ” jako jedno z podstawowych pojęć w psychologii osobowości	51
1. Stosunek teorii typu do teorii osobowości	52
2. Tendencje współczesnej typologii	57
C. Znaczenie koncepcji typu w psychologii osobowości	58
1. Pojęcie typu podkreśleniem integracji i organizacji zachowania się	59
2. Znaczenie koncepcji typu przy ustalaniu ogólnych praw psychologicznych	59

3. Zastosowanie koncepcji typu w pracy pedagogicznej	61
4. Rola typu w diagnostyce osobowości	62
D. <i>Typologie osobowości</i>	62
1. Ogólny podział	63
2. Typologie temperamentu	64
Streszczenie	67

ROZDZIAŁ III

PODSTAWOWE CECHY UKŁADU NERWOWEGO CZŁOWIEKA	69
A. <i>Ogólny typ układu nerwowego jako fizjologiczna interpretacja temperamentu</i>	69
1. Typ układu nerwowego w ujęciu I. P. Pawłowa	70
2. Badania nad typami układu nerwowego człowieka	74
3. Niektóre aktualne problemy typu układu nerwowego	79
B. <i>Siła układu nerwowego</i>	83
1. Pojęcie siły procesu pobudzenia	83
2. Pojęcie siły procesu hamowania	90
C. <i>Ruchliwość procesów nerwowych</i>	96
D. <i>Dynamiczność procesów nerwowych</i>	99
E. <i>Równowaga procesów nerwowych</i>	104
Streszczenie	109

ROZDZIAŁ IV

ZNACZENIE TYPU UKŁADU NERWOWEGO W PROCESIE PRZYSTOSOWANIA SIĘ	111
A. <i>Postawienie problemu</i>	111
B. <i>Charakterystyka zdolności przystosowawczej poszczególnych temperamentów dokonane przez I. P. Pawłowa</i>	114
C. <i>Rola siły układu nerwowego w procesie przystosowania się w warunkach trudnych (stressowych)</i>	116
D. <i>Formy przystosowania się — z punktu widzenia cech typu układu nerwowego</i>	123
1. Zmiana temperamentu	123
2. Wybór działalności, odpowiednio do właściwości temperamentu	128
3. Indywidualny styl pracy jako najbardziej realna forma przystosowania się	129
Streszczenie	133

ROZDZIAŁ V

PRÓBA POWIĄZANIA PROBLEMATYKI TYPÓW UKŁADU NERWOWEGO Z INNYMI BADANIAMI W PSYCHOLOGII OSOBOWOŚCI	134
A. <i>Typ układu nerwowego a ekstrawersja/introwersja i neurotyzm (konfrontacja koncepcji Eysencka z typologią pawłowską)</i>	135
B. <i>Typ układu nerwowego a poziom lęku</i>	150
C. <i>Siła układu nerwowego a problematyka stresu</i>	158
D. <i>Siła układu nerwowego a poziom aktywacji</i>	164
Streszczenie	172

ROZDZIAŁ VI

METODY BADANIA PODSTAWOWYCH WŁAŚCIWOŚCI UKŁADU NERWOWEGO CZŁOWIEKA	174
A. <i>Ogólne uwagi metodologiczne</i>	175
B. <i>Siła procesu pobudzenia</i>	180
1. <i>Granica górnego progu reakcji</i>	181
2. <i>Granica dolnego progu reakcji</i>	186
3. <i>Różnice indywidualne w przejawianiu się prawa indukcji</i>	192
4. <i>Szybkość tworzenia się dodatnich odruchów warunkowych</i>	195
C. <i>Siła procesu hamowania</i>	195
1. <i>Wydolność układu nerwowego w zakresie procesu hamowania warunkowego</i>	196
2. <i>Szybkość tworzenia się hamulcowych odruchów warunkowych</i>	198
D. <i>Diagnoza ruchliwości procesów nerwowych</i>	199
1. <i>Szybkość powstawania procesu nerwowego</i>	199
2. <i>Szybkość zaniku procesu nerwowego</i>	201
3. <i>Szybkość zmiany procesów nerwowych</i>	205
4. <i>Szybkość przekształcania związków czasowych</i>	207
E. <i>Kilka uwag o sposobach określania dynamiczności i równowagi procesów nerwowych</i>	209
F. <i>Wpływ różnych zmiennych na diagnozę typu układu nerwowego</i>	210
1. <i>Postawienie problemu</i>	210
2. <i>Rola bodźców</i>	216
3. <i>Rola efektora</i>	224
Streszczenie	225

ROZDZIAŁ VII

WPLYW EFEKTORA NA DIAGNOZĘ SIŁY UKŁADU NERWOWEGO (WŁASNE BADANIA EKSPERYMENTALNE)	227
A. Badanie siły układu nerwowego człowieka w zakresie I i II układu sygnałowego (na podstawie pracy fizycznej i umysłowej)	229
1. Wstęp	229
2. Metoda	232
3. Wyniki	233
4. Wnioski	241
5. Uwagi końcowe	242
B. Zależność diagnozy siły układu nerwowego od rodzaju badanych reakcji wegetatywnych	243
1. Wstęp	243
2. Metoda	245
3. Metoda przedstawiania wyników	249
4. Wyniki	251
5. Omówienie wyników	257
6. Wnioski	264
C. Diagnoza siły procesów nerwowych na podstawie różnych prostych ruchów dowolnych	265
1. Wstęp	265
2. Metoda	267
3. Sposób przedstawienia wyników	269
4. Wyniki	273
5. Analiza wyników	276
6. Wnioski	283
D. Uwagi końcowe	285
Streszczenie	286

ROZDZIAŁ VIII

PRÓBA DIAGNOZY TEMPERAMENTU NA PODSTAWIE TECHNIK NIE- EKSPERYMENTALNYCH	288
A. Zastosowanie arkusza obserwacyjnego do określania cech typologicznych	289
B. Orientacyjna diagnoza typu układu nerwowego na podstawie kwestionariusza	295
1. Opis kwestionariusza	296
2. Wyniki	297
3. Wnioski	302
Streszczenie	302

ZAKOŃCZENIE

DIAGNOZA CECH TYPOLOGICZNYCH A PROBLEM PARCJALNOŚCI	303
Summary — <i>Temperament and type of nervous system</i>	313
Załącznik I — Wykaz podstawowych technik diagnostycznych służących do określenia zasadniczych cech układu nerwowego człowieka	319
Załącznik II — Kwestionariusz do badania temperamentu	325
Wykaz cytowanych prac	331